Azərbaycan neft asılılığına son qoyur - inanılmaz mexanizm işə düşdü...

Kommunikasiya texnologiyaları sahəsi Azərbaycanın qeyri-neft iqtisadiyyatının aparıcı qüvvəsinə çevrilib, son dörd ildə sabit artım ritmi qazanıb. Bunu Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Beynəlxalq Telekommunikasiya İttifaqının (BTİ) Ümumdünya Telekommunikasiyanın İnkişafı Konfransının iştirakçılarına müraciətində bildirib. Dövlət başçısı vurğulayıb ki, bütün bunlar süni intellektin inkişaf etdirilməsi, kiberhücumların qarşısının alınması və rəqəmsal infrastrukturun genişləndirilməsi sahəsində görülən ardıcıl tədbirlərlə müşayiət olunur.

Qeyd edək ki, Bakı Konqres Mərkəzində Ümumdünya Telekommunikasiya İnkişafı Konfransının açılış mərasimi keçirilib. Konfrans "İnklüziv və dayanıqlı rəqəmsal gələcək üçün universal, faydalı və əlçatan bağlantı" mövzusuna həsr olunub. Tədbir noyabrın 28-dək davam edəcək. Beynəlxalq Telekommunikasiya İttifaqının baş katibi Dorin Boqdan-Martin qeyd edir ki, Ümumdünya Telekommunikasiya İnkişafı Konfransının möhtəşəm şəkildə təşkil edilməsi Azərbaycanın müasir çağırışlara, internetin əlçatanlığına yaratdığı şəraitin yüksək səviyyədə olduğunu göstərir. O bildirib ki, müasir dövrdə informasiya texnologiyalarının inkişafı iqtisadi artıma müsbət təsir göstərir. Bu, insanların da həyat səviyyəsini yüksəldir. Həmçinin vurğulayıb ki, dünyada bu sahədə problemlərin olmasına baxmayaraq, telekommunikasiyanın inkişafı təmin edilir: "Azərbaycan İKT-nin inkişafı, bu sahədə müasir çağırışlara cavab vermək üçün addımlar atır. İKT-nin inkişafı hər bir dövlətin və cəmiyyətin inkişafına təkan verən amildir". Burada xatırladaq ki, Azərbaycan iqtisadiyyatının uzun illər neft-qaz sektorundan asılılığı ölkənin inkişaf strategiyasının əsas zəifliklərindən biri kimi qəbul edilirdi. XXI əsrin ikinci onilliyindən başlayaraq hökumətin prioritetlərində diversifikasiya siyasəti önə çıxdı, yeni texnoloji iqtisadiyyatın formalaşdırılması əsas strateji xəttə çevrildi. Bu istiqamətdə ən sürətlə inkişaf edən sahələrdən biri informasiya və kommunikasiya texnologiyaları sektorudur. İnfrastrukturun modernləşdirilməsi, rəqəmsal idarəetməyə keçid, xidmət iqtisadiyyatının genişlənməsi və innovasiya mühitinin formalaşması İKT-ni Azərbaycanın qeyri-neft iqtisadiyyatının aparıcı qüvvəsinə çevirən vacib faktorlardır. Ümumiyyətlə, Azərbaycanın iqtisadi inkişaf modeli son illərdə neft gəlirlərinə əsaslanan siyasətdən tədricən rəqəmsal və innovativ iqtisadiyyat modelinə doğru irəliləyir. Bu kontekstdə İKT sektoru iki əsas məsələni həll edir: qeyri-neft iqtisadiyyatının payını artırır. İnformasiya texnologiyaları yüksək əlavə dəyər yaradır, məhsuldarlığı artırır və ixrac potensialını genişləndirir. Digər sahələrə transformasiya gücü verir. Kənd təsərrüfatı, logistika, təhsil, səhiyyə və dövlət idarəçiliyi rəqəmsallaşdıqca onların dəyər zəncirlərində səmərəlilik yüksəlir. Bu xüsusiyyətlər İKT-ni yalnız ayrıca bir sektor kimi deyil, ölkə iqtisadiyyatının bütün sahələrinə təsir edən strateji multiplikator kimi xarakterizə edir. İKT-nin qeyri-neft iqtisadiyyatında aparıcı rol oynamasının mühüm şərti güclü infrastrukturun mövcudluğudur. Bundan irəli gələrək ölkədə genişzolaqlı internet şəbəkəsinin ölkə üzrə əhatə dairəsi genişləir, optik xəttlərin payı artır, mobil internet texnologiyaları inkişaf etdirilir, regionlarda yeni data mərkəzləri yaradılır. İnfrastrukturun möhkəmlənməsi rəqəmsal xidmətlər bazarının genişlənməsinə, startapların fəaliyyət imkanlarının artmasına və transmilli kommunikasiya layihələrində Azərbaycanın rolunun güclənməsinə şərait yaradır.

İKT sektorunun aparıcı gücə çevrilməsində dövlət idarəçiliyinin rəqəmsallaşdırılması xüsusi rol oynayır. "ASAN xidmət" modeli və elektron hökumət platformasının geniş tətbiqi idarəetmənin şəffaflığını artırmaqla yanaşı, göstərilən xidmətlərin keyfiyyətini yüksəldir və prosesləri sürətləndirir. Bu isə öz növbəsində rəqəmsal həllərə tələbat yaradır və yerli İT şirkətləri üçün geniş fəaliyyət imkanları açır. Elektron xidmətlərin çoxalması proqram təminatı, mobil tətbiqlər, elektron imza texnologiyaları və rəqəmsal təhlükəsizlik sahələrində innovativ layihələrin yaranmasına səbəb olub. Rəqəmsal dövlət modelinin güclənməsi həm də biznes mühitinin daha şəffaf və proqnozlaşdırıla bilən olmasını təmin edir ki, bu da qeyri-neft sektoruna yönəlik xarici və yerli investisiyaları stimullaşdırır. Azərbaycanın startap ekosisteminin formalaşması da kommunikasiya texnologiyalarının ölkə iqtisadiyyatında rolunu gücləndirən əsas faktorlardan biridir. Texnoparkların yaradılması, innovasiya mərkəzlərinin fəaliyyəti, startaplara qrant və investisiya mexanizmlərinin qurulması yeni ideyaların kommersiyalaşmasına imkan yaradır. Universitetlərdə startap laboratoriyalarının açılması, beynəlxalq texnoloji şirkətlərlə əməkdaşlıq və müxtəlif akselerasiya proqramları gənclərin innovativ sahibkarlıq mühitinə qoşulmasını asanlaşdırır. Nəticədə yüksək texnologiyalara əsaslanan məhsulların və rəqəmsal xidmətlərin istehsalı artır, yerli bazarla yanaşı, regional və qlobal bazarlara çıxış imkanları genişlənir. Bu isə qeyri-neft ixracının strukturunu şaxələndirir və ölkənin beynəlxalq rəqabət qabiliyyətini yüksəldir. Kommunikasiya texnologiyaları Azərbaycanı təkcə daxili iqtisadiyyatın inkişafında deyil, həm də beynəlxalq rəqəmsal əməkdaşlıqda mühüm oyunçuya çevirir.

Xüsusilə Transxəzər fiberoptik layihələri ölkənin regional kommunikasiya mərkəzinə çevrilməsi baxımından əhəmiyyətlidir. Azərbaycandan keçən beynəlxalq internet magistrallarının gücləndirilməsi, regional məlumat ötürülməsi layihələrinin genişləndirilməsi və telekommunikasiya infrastrukturunun beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması ölkəyə əlavə xarici valyuta qazandırmaqla yanaşı, onun geosiyasi çəkisini də artırır. Bu cür layihələr Azərbaycanın Qafqaz regionunda rəqəmsal tranzit ölkə kimi rolunu möhkəmləndirir, rəqəmsal ticarətin genişlənməsinə və xidmət ixracının artmasına töhfə verir. İKT sektorunun davamlı inkişafı üçün insan kapitalının gücləndirilməsi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Son illərdə təhsil müəssisələrində kompüter mühəndisliyi, proqramlaşdırma, kibertəhlükəsizlik və informasiya sistemləri sahələrində tədris proqramlarının yenilənməsi, yeni təlim mərkəzlərinin yaradılması və beynəlxalq sertifikatlaşdırma imkanlarının genişləndirilməsi bu sahənin kadr bazasını möhkəmləndirir. Qlobal texnologiya şirkətləri ilə birgə layihələr tələbələrin praktiki biliklərini artırır və onların beynəlxalq əmək bazarına inteqrasiyasını asanlaşdırır. Yüksək ixtisaslı kadrların mövcudluğu isə ölkədə texnoloji innovasiya mühitinin inkişafını sürətləndirir və qeyri-neft iqtisadiyyatında rəqabətli məhsul və xidmətlərin istehsalına şərait yaradır.

Ümumilikdə, kommunikasiya texnologiyaları Azərbaycan iqtisadiyyatında təkcə bir sektor kimi deyil, transformasiyaedici qüvvə kimi çıxış edir. Bu sahə neftdən asılılığın azaldılmasına, iqtisadiyyatın rəqəmsallaşmasına, innovasiya mədəniyyətinin formalaşmasına və ölkənin regional texnoloji mərkəzə çevrilməsinə mühüm töhfə verir. Rəqəmsal infrastrukturun genişlənməsi, startap ekosisteminin inkişafı, rəqəmsal dövlət platformasının dərinləşməsi və beynəlxalq kommunikasiya layihələrinin icrası nəticəsində İKT sektoru yaxın illərdə Azərbaycanın qeyri-neft iqtisadiyyatının aparıcı gücü kimi daha da möhkəmlənəcək və yeni iqtisadi modelin əsas dayaqlarından birinə çeviriləcək.

Ramil QULİYEV